

LAUSUNTO
HY/1279/00.13.00/2024

31.1.2024

Maa- ja metsätalousministeriölle
Viite: VN/33315/2023 / VN/33315/2023-MMM-1

HELSINGIN YLIOPISTON ELÄINLÄÄKETIETEELLISEN TIEDEKUNNAN LAUSUNTO HALLITUKSEN ESITYSLUONNOKSESTA LAIKSI ELÄINLÄÄKINTÄHUOLTOLAIN MUUTTAMISESTA

Helsingin yliopiston eläinlääketieteellinen tiedekunta kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta hallituksen esitykseksi ja lausuu asiantuntijoitaan kuultuaan seuraavaa:

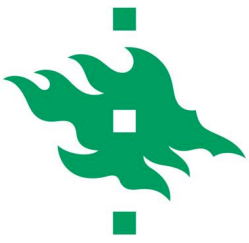
Vahvistettu eläinlääkintähuoltolaki (285/2023) on ennen voimaantuloasetuksen antoa käynyt läpi EU:n ns. SGEI-palveluihin liittyvän menettelyn, jotta selvennettäisiin ennen lain täytäntöönpanoa yhteiskunnan tukemien ja yksityisten eläinlääkäripalveluiden järjestämiseen liittyviä ristiriitoja. Perustelumuiiston mukaan neuvotteluprosessissa on noussut esiin tarve ennen lain voimaantuloa muuttaa julkisten palveluiden järjestämisvastuita. Nyt lausuttavana olevan lakiluonnoksen tavoitteena on vastata esille nousseisiin haasteisiin.

Luonnoksessa ehdotetaan, että eläinlääkäripalveluiden kunnallinen järjestämisvastuu muotoiltaisiin uudella tavalla siten, että velvollisuus järjestää seura- ja harrastuseläimiä varten muita palveluita kuin ensiavun luonteista kiireellistä eläinlääkäripalvelua määräytyisi alueellisten tarpeiden perusteella. Järjestämisvastuuseen kuuluvien eläinlääkäripalveluiden mitoituksessa otettaisiin huomioon yksityisten eläinlääkäripalvelun tuottajien järjestäjän alueella tarjoamat palvelut.

Eläinlääkintähuoltolaissa säädetään Helsingin yliopiston Yliopistollisen eläinsairaalan asemasta julkisten eläinlääkäripalvelujen tuottajana sekä Yliopistollisen eläinsairaalan toiminta-alueesta. Eläinsairaalan toiminta-alueeseen kuuluu sekä maaseutukuntia että kehittyneitä kaupunkialuetta. Toiminta-alueen maaseutualueilla harjoitetaan tuotantoeläinlinkeinoä, ja lisäksi koko toiminta-alueella on monipuolinen seura- ja harrastuseläinpopulaatio. Molemmat ovat välttämättömiä eläinlääkärikoulutuksen järjestämisen kannalta, ja juuri koulutuksen kannalta välttämättömän monipuolisen potilasaineksen saannin turvaamiseksi Yliopistollisen eläinsairaalan palveluille säädettiin eläinlääkintähuoltolain uudistuksessa lakisääteinen julkisten palveluiden asema.

Lakiluonnoksessa ehdotetun muutoksen vaikutuksia Yliopistollisen eläinsairaalan toimintaan on arvioitu perustelumuiiston luvussa 4.2.3. Sen mukaan ”eläinsairaalan toiminta-alueen kuntien järjestämisvastuiden uudenlainen määrittely, joka voisi merkitä järjestämisvastuiden supistumista, olisi kuitenkin omiaan jonkin verran rajaamaan yliopiston roolia julkisena palveluntuottajana ja vähentämään yliopiston kunnilta saamia korvauksia.”

Tiedekunnan näkökulmasta ehdotettu muutos herättää huolta erityisesti siitä syystä, millaisia vaikutuksia mahdollisilla muutoksilla voisi olla eläinlääkärikoulutukseen tarvittavaan eläinpotilasrakenteeseen ja -määrään sekä koulutuksen muuhun järjestämiseen. On epäselvää, vastaako potilasaineksen laajuus muutoksen jälkeen eläinsairaalan tehtäviin liittyviä lähtökohtia,

joihin myös perustuslakivaliokunta kiinnitti huomiota lausunnossaan (PeVL 49/2022 vp). Perustuslakivaliokunta lähti siitä, että Yliopistolliselle eläinsairaalle osoitettava palveluiden tuottamistehtävä on ”asianmukaisesti rajattu siihen laajuuteen, jota eläinlääkäreiden koulutuksen ja eläinlääketieteellisen tutkimuksen tarkoituksenmukainen järjestäminen vaatii.” Muutoksen myötä eläinsairaalaan palveluiden laajuus ei enää määrittäisi koulutuksen ja tutkimuksen lähtökohdista, vaan sitä ohjaisivat alueelliset tarpeet eläinsairaalan toiminta-alueella.

Ehdotetun muutoksen vaikutuksia koulutukseen ja Yliopistollisen eläinsairaalan potilasainekseen on arvioitu varsin niukasti. Perustelumuiotiossa esitetään, että ”muutoksen ei kuitenkaan arvioida haittaavan eläinsairaalan opetus- ja tutkimustoiminnan kannalta välttämättömän potilasainekseen saantia niin merkittäväällä tavalla, että perustuslaissa turvattujen sivistyksellisten oikeuksien toteutuminen vaarantuisi.” Arvio vaikutuksista potilasainekseen saantiin tuntuu tiedekunnan näkökulmasta perusteettoman positiiviselta, sillä toisin kuin perustelumuiotiossa kirjoitetaan, eläinsairaala tuottaa myös seura- ja harrastuseläinten palveluita kaikille toiminta-alueensa kunnille. Mikäli näin ei enää jatkossa olisi vaan eläinsairaalan rooli palveluntuottajana supistuisi merkittävästi, se voisi merkitä eläinsairaalan opetus- ja tutkimustehtävän kannalta välttämättömän potilasainekseen saannin vaarantumista joiltakin osin.

Vastaavasti kunnilta saatavien korvausten väheneminen järjestämisvastuuseen kuuluvien tehtävien vähentyessä tekisi eläinsairaalan entistä riippuvaisemmaksi muusta sille osoitetusta rahoituksesta (esim. OKM:n valtakunnallinen erityistehtävä). Mikäli korvaavaa rahoitusta toimintaan ei osoitettaisi, siitä seuraisi tarve sopeuttaa eläinsairaalan toimintaa vastaavasti sen palveluntuottajan roolin supistumisen kanssa. Se vaarantaisi eläinsairaalan edellytykset ylläpitää toimintaansa sen nykyisessä laajuudessa ja siten toteuttaa opetustehtävänsä eläinlääkärikoulutuksen kansainvälisten standardien edellyttämällä tavalla. Tällainen toiminto voisi olla esimerkiksi työvoimakustannuksiltaan kalliin päivystystyön ylläpitäminen. Eläinsairaalan erityisluonteen vuoksi sillä olisi väliillisesti vaikutuksia myös eläinten terveyteen ja hyvinvointiin sekä sen toiminta-alueella että koko maan kattavasti. Vaikutus on räikeässä ristiriidassa lain perimmäisten tavoitteiden kanssa.

Yliopistollisen eläinsairaalan asemaa koskevat säännökset säilyisivät sinänsä sisältönsä puolesta pääosin ennallaan, mutta sen tuottamia julkisia eläinlääkäripalveluita koskevaa säännöstä (18 §) ehdotettaisiin muutettavaksi edellä esitetyn mukaisesti siten, että yliopiston rooliin julkisena palveluntuottajana kuuluisi tuottaa toiminta-alueellaan *järjestäjien järjestämisvastuuseen kuuluvia* (lisäys nykyiseen säännökseen) eläinlääkäripalveluita. Ehdotettu muutos on tiedekunnan mielestä ristiriidassa lain alkuperäisten, eläinlääkärikoulutusta ja eläinsairaalan potilasainekseen saantia koskevien tavoitteiden kanssa.

Tiedekunnan käsitys on, että yksityisiä eläinlääkäripalveluita on eläinsairaalan toiminta-alueella alueellisesti ja laadullisesti tarjolla hyvin vaihtelevasti. Tilanne elää ajassa: vaikka kohtuuhintaisten yksityisten palveluiden saatavuus joissakin osissa toiminta-alueita olisi tällä hetkellä riittävää, palveluiden tarjonta voi muuttua ennakoimattomasti. Julkisten eläinlääkäripalveluiden siirtämiseen yksityisten toimijoiden varaan liittyy merkittäviä riskejä, jotka koskevat kaikkia alueita. Esimerkiksi, mikäli kuntien järjestämisvastuuseen kuuluvat eläinlääkäripalvelut hoidetaan yksityisten eläinlääkäripalveluiden tuottajien tarjoamin palveluin ilman sopimuksia yksityisten toimijoiden ja kuntien välillä, kunta ei voisi velvoittaa yksityisiä toimijoita tarjoamaan palveluita keskeytyksettä, mikäli vaikkapa päivystyksen järjestäminen osoittautuisi vaativaksi. Tilanne olisi lakisäateisten palveluiden jatkuvan saatavuuden kannalta hyvin ongelmallinen.

Eläinlääkintähuoltolain ensimmäisen pykälän mukaisesti lain yhtenä tavoitteena on turvata kohtuuhintaiset eläinlääkäripalvelut koko maassa. Pykälässä yhdeksän todetaan, että ”muut 8 §:n mukaiset palvelut kuuluvat järjestämisvastuuseen siltä osin kuin niiden järjestäminen on tarpeen kyseisten palveluiden riittävän ja kohtuuhintaisen alueellisen saatavuuden sekä 2 momentissa mainittujen ja muiden järjestäjälle tässä laissa säädettyjen tehtävien asianmukaisen hoidon turvaamiseksi.”

Jos tai kun julkisten eläinlääkäripalveluiden järjestämisvastuu määrittyy palveluiden alueellisen tarpeen ja saatavuuden perusteella, miten määritellään ja taataan palveluiden kohtuuhintaisuus, mikäli alueella toimitaan kokonaan yksityisten tuottamien palveluiden varassa? Saattaa olla alueita, joissa yksityiset palvelut eivät ole kaikkina aikoina laajasti kilpailtuja eivätkä markkinamekanismit ohjaa palveluiden hinnoittelua kohti kohtuullisuutta. Näin saattaa tapahtua esimerkiksi päivystyksen suhteen, mutta haaste voi koskea myös muita palveluita. Kansalaisten yhdenvertaisuuden lisäksi se voi vaarantaa kotieläinten terveyden ja hyvinvoinnin.

Dekaani

Olli Peltoniemi

Hallintopäällikkö

Marko Niemi

Lausunto on allekirjoitettu sähköisesti Helsingin yliopiston asian- ja dokumentinhallintajärjestelmässä.

Tämä asiakirja on allekirjoitettu

Asian HY/1279/00.13.00/2024 asiakirja

Lista allekirjoittajista

Allekirjoittaja

Todennus